

DEPÓSITO MUNICIPAL

Autor: Juan Bertomeu Ramis
 Edita: Agrupació Socialista de
 Dénia
 2014, 160 Pàgs.

El passat, 14 d' abril de 2014, es va commemorar el 83 aniversari de la proclamació de la II República a l' Estat espanyol.

Que millor recordatori que posar en valor la memòria d' aquells fets, publicant un escrit fill d' aquells durs i difícils temps.

En aquest llibre, es posen per escrit i a l'abast de tots, les vivències d' un home, però també, les vivències de tota una generació, aquella que va nàixer en un estat caòtic i corrupte, com era el final de la restauració i va viure amb esperança l'arribada d' un nou món amb la II República.

En un magnífic pròleg, Rafael Chirbes, ens parla del que va significar el llibre, per al seu autor; un relat de joventut, madurat amb el pas del temps i que quasi al final d' aquell règim, va ser conclòs, però que ha estat anys al fons d' un calaix, fins que per fi, l' Agrupació Socialista de Dénia, que el mateix autor fa fundar, ha pogut editar el llibre.

El volum que presentem, es divideix en 2 blocs:

En el primer d' aquests ens parla de la proclamació de la II República a Dénia, de l' esclat de la Guerra Civil i de totes les sensacions que van viure aquella generació que va poder canviar el seu petit món.

Per a Dénia, la Segona República fou un període en el qual la joventut va agafar un paper important, com es veu en aquesta obra, escrita en primera persona i on van apareixent fets i persones, que van construir una època i un període històric que va marcar a diverses generacions del nostre poble.

Amb la Guerra Civil, el govern de la ciutat i les forces populars milicianes dels partits i organitzacions esquerranes defensaren la República, la qual cosa volia dir defensar un règim legítim enfront de la sublevació militar que representava el bàndol nacional.

Aquella generació de joves que Juan Bertomeu representa, i que gràcies a aquest llibre coneixem millor, es va organitzar primer a Dénia en les JSU i després en les milícies populars de la República, dins del batalló Juan Marco, van comba-

tre al front de Terol entre d'altres, tal com es descriu al llibre.

En l'apartat d'imatges podem veure a alguns d'aquells joves que van integrar aquest batalló, la majoria, joves de Dénia amb uns forts ideals de democràcia i llibertat.

Al segon bloc del llibre ens parla de la repressió posterior al final de la guerra i així vegem com el nostre protagonista passa per les presons de Dénia, Alcoi, Alacant, València o Lora del Rio (Sevilla), vivint una darrere altres experiències de repressió i maltractament per part de les autoritats franquistes, guanyadores de la Guerra Civil.

Abans de concloure el llibre tenim tres escrits a manera d'epíleg, un escrit pel mateix autor, un segon i tercer escrit, on el seu fill, Josep i el seu nebot Agustí, ens parlen de la figura de Juan Bertomeu, i el que va significar per a la seua família aquesta experiència i aquests records.

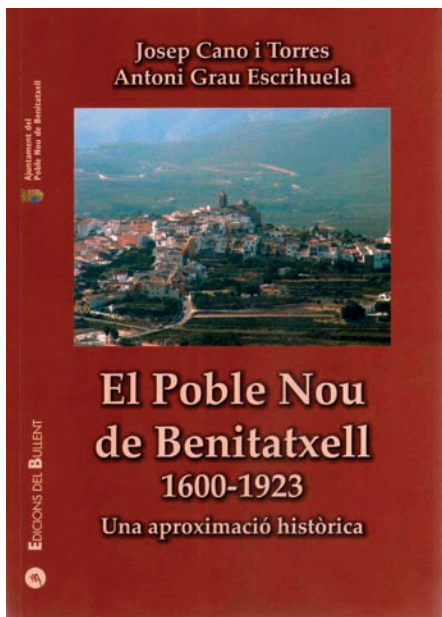
Completen el llibre unes llistes amb els afusellats al cementeri de Dénia entre el 6 d'octubre i el 29 de desembre de 1939.

Per concloure, cal dir que, *«qui perd els orígens, per la identitat»* per això, hem de seguir recordant aquells fets, i com diu la placa que es va col·locar al mur on al final d'aquella *in-civil* guerra, va servir per afusellar a tanta gent.

A LA MEMÒRIA DE LA
DIGNITAT DELS
REPUBLICANS I DEFENSORS
DE LES
LLIBERTATS QUE
DEIXAREN EN AQUEST MUR,
EL SEU ULTIM SOSPIR,
AMB L' AGRAÏMENT DE LES
SEGÜENTS
GENERACIONS EN UNA
SOCIETAT EN
DEMOCRÀCIA I LLIBERTAT

Aquesta obra es va presentar el 14/4/2014 a les 20 hores en l'estació marítima de Dénia.

Josep Antoni Ahuir Domínguez
Arqueòleg

**EL POBLE NOU DE
BENITAXELL.1600-1923.
UNA APROXIMACIÓ
HISTÒRICA**

Josep Cano i Torres / Antoni Grau
Escrihuela
Ajuntament del Poble Nou de
Benitaxell/ Edicions del Bullent
17 x 24 cm, 396 pp.
El Poble Nou de Benitaxell.
2014

L'any 1976 es publicava una història del Poble Nou de Benitaxell els autors de la qual eren V. Garcia i J. B. Pedrós, dos persones molt entusiastes però amb molt poc bagatge investigador. Poca cosa més s'hi publicà sobre l'esdevenir històric dels poblers fins que a les darreries del segle (a

1999) l'Associació Cultural Puig Llorença convocà un premi d'investigació sobre temes locals que, en diverses edicions, va donar lloc a obres d'investigació sobre la realitat i passat del Poble Nou, publicades per aquest ajuntament. Una labor, la d'aquesta associació, molt encomiable, si tenim en compte que les institucions locals i supralocals mai van propiciar cap treball d'investigació de cap mena.

El llibre de Josep Cano i Antoni Grau és l'últim fruit d'aquests premis d'investigació; convocat fa ja uns anys, veu la llum enguany mateix, després d'haver esperat algun temps el torn de la publicació. Benvingut siga.

Els autors assenyalen en el pròleg que el seu treball vol ser una continuació del llibre publicat per Enric Guinot i Miquel Almenara, els quals tractaren els primers temps històrics del poble fins que va ser concedida una carta de poblament l'any 1698, data en què comença a caminar com a municipi independent.

Al llarg de vint-i-un capítols el llibre ens mostra tots els períodes més importants dels segles XVII, XVIII, XIX i part del XX, fins a 1923, quan s'instaura la Dictadura de Primo de Rivera.

Com a població pertanyent al Marquesat de Dénia, els autors comencen amb la casa de Medina-celi tot explicant la seua implica-

ció amb el bàndol borbònic en la guerra de Successió i el reconeixement de la Corona amb aquesta presa de posició.

Encara en temps de l'Antic Règim s'estudien diversos aspectes de la vida local com el règim senyorial, l'evolució demogràfica, la Guerra del Francès, etc.

La desamortització, la política municipal liberal, la restauració borbònica i les repercussions en la política municipal, entre altres, són alguns dels capítols estudiats per a aquest final del segle XIX.

Dos capítols mereixen l'atenció especial dels autors: el món de la pansa, l'expansió, declivi i derivacions econòmiques d'aquest motor de riquesa a finals del segle XIX. L'altre tema d'interés és de la immigració que es produeix al Poble Nou, com a altres pobles de la comarca, com a conseqüència, sobretot, de la crisi pansera: Algèria, Argentina, Estats Units, etc. són els destins d'aquells que buscaren millorar les seues condicions de vida.

Acaba aquest interessant llibre amb unes pàgines sobre la sanitat, els albats i unes notes sobre les construccions religioses del Poble Nou.

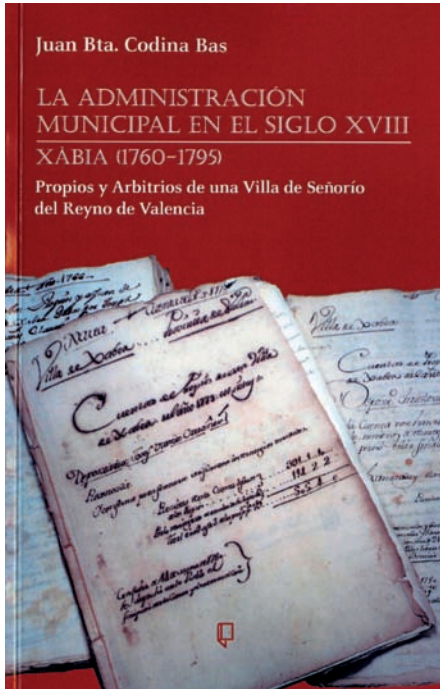
Cal dir que els autors fan ús d'una bibliografia molt extensa per tal contextualitzar tots els fenòmens històrics que esdevenen al Poble Nou; la comparació amb

altres pobles i territoris dels fets històrics és una constant metodològica que ens ajuda a comprendre molts fets locals.

A més del maneig de fons documentals dels arxius de València, Alacant o Dénia, el llibre compta amb un acurat escorcoll d'arxius de particulars del Poble Nou, molt importants per a conèixer certes notícies i dades, sobretot de finals del XIX i principis del XX. Tota aquesta relació de fonts es completa amb una rica mostra de fonts orals, que els autors han aconseguit de persones que encara conserven eixe tresor que és la història oral transmesa per diverses generacions i que ja està desapareixent.

Un treball d'investigació rigorós i ben acabat que ens demostra que els nostres pobles i comarca tenen molt a dir i mostrar del nostre passat; sols hem de furgar i traure a la llum l'immens patrimoni històric que dorm als arxius, llibres i persones dipositàries del saber popular.

Joan Ivars Cervera

**LA ADMINISTRACIÓN
MUNICIPAL EN EL SIGLO
XVIII. XÀBIA (1760-1795).
Propios y Arbitrios de una
Villa de Señorío del Reyno de
Valencia**

Juan Bautista Codina Bas.
Add Editorial, 2014

En la producció de la ciència històrica intervenen els historiadors i els estudiosos de la Història. Com sostenen els components i seguidors de la revista *Annales*, s'ha de tendir a fer una "Història total". Per altra banda, les grans síntesis històriques s'alimenten de les investigacions particulars i concretes de diversa naturalesa.

Si es tracta d'estudis sobre la Hisenda local, la necessitat es fa més palesa. En aquesta tasca no sobra ningú.

Per aquestes raons i perquè fan falta molts estudis d'Història del País Valencià, el llibre de Juan Bautista Codina Bas titulat *La administración municipal en el siglo XVIII. Xàbia (1760-1795). Propios y arbitrios de una Villa de Señorío del Reyno de Valencia*, publicat en febrer de 2014, per ADD editorial, a València, és una contribució important per a analitzar l'estructura i el funcionament de la Hisenda local a Xàbia. Però no sols això, aquesta obra pot servir de referència per a altres casos, obrant així com a un model.

Posant-se com em una talaia, l'autor tracta la complexa organització de la Hisenda local xabienca, tot reflectint el paper de l'organisme municipal, del senyoriu i del poder central mitjançant el paper de la Intendència (a València). Dissecciona després l'estructura del poder municipal i el paper de l'oligarquia política dominant i els càrrecs municipals. Després, trencant al meu parer el relat hisendístic, inclou un apartat molt complet dedicat a l'activitat laboral (millor estructura econòmica), que potser hauria d'haver-lo posat més endavant.

Torna, en els punts 5 i 6, a la matèria hisendística local descrivint les matèries i figures tributàries que estaven en la base dels ingressos; i els gastos i la seua classificació. Per acabar l'assumpte de La Hisenda local xabienca, hauria estat convenient que

analitzara tot seguit «*Las cuentas y el férreo control*». Al final hauria pogut incloure els apartats de l'activitat econòmica i la resta d'apartats que conté el llibre. A recalcar les taules estadístiques.

Malgrat les observacions crítiques (que no passen de reorganitzar les distintes parts), es tracta d'un llibre amb molta feina que s'ha de consultar, necessàriament, per totes les persones que es dediquen als estudis de la Hisenda Valenciana del segle XVIII. Obvi es dir, que li trauran profit tots els historiadors, estudiosos de la Història i persones en general que tinguen interès per Xàbia, per la Marina Alta i pel País Valencià.

Finalment, l'autor, prolífic en molts aspectes històrics rendix un bon servei al coneixement de la història de Xàbia.

Salvador Salort i Vives

Professor d'Història i Institucions
Econòmiques
Universitat d'Alacant

LA CIUTAT DE DÉNIA EN TEMPS DEL DUC DE LERMA

Rosa Seser Pérez
Ajuntament de Dénia, 2013

Aquest treball constitueix el punt final del seguit d'activitats institucionals i culturals que es van celebrar l'any 1612 per tal de commemorar el IV Centenari de la concessió del títol de ciutat a Dénia. Ara bé, el llibre de Rosa Seser no es limita a ser una mena de recull bibliogràfic i memòria gràfica. Preparat a consciència, ofereix una detallada visió evolutiva de Dénia entre els segles XVI i XVII. L'obra s'estructura en tres grans apartats: el primer se centra en el privilegi de la concessió del títol; el segon, en la figura del duc de Lerma i les rela-

cions senyoriales amb el Marquesat; el tercer, més extens, en la Dénia i els deniers del moment, un temps –com assegura l'autora– de cert esplendor i d'una gran activitat constructora. En aquesta darrera part, es fa un repàs a la realitat social, econòmica i institucional d'aleshores, s'hi aborden qüestions bàsiques (la sanitat, l'abastiment d'aigua, de gra, les infraestructures viàries, la caritat, els soterraments...), i es repassen els costums i les formes d'esplai de la població, així com una efervescència religiosa hereva del Concili de Trento, amb les seues manifestacions espirituals, festives o materials. Un esment especial mereix l'anàlisi del govern de la ciutat, amb la descripció de càrrecs i funcions (i la forma d'elecció), les relacions sovint conflictives que hi mantenien amb la senyoria, o els mecanismes mitjançant els quals l'elit deniera se n'aprofitava del Consell municipal. Tots aquests aspectes s'hi aborden amb un notable nivell de detall, fet poc freqüent inclús en llibres especialitzats.

Entesa com fa R. Seser, la història local enriqueix la interpretació general en obrir-hi nous casos, excepcions o matisos. Aquesta potencialitat es fonamenta en el rigor científic i contribueix a bastir –en sintonia amb les darreres tendències historiogràfiques– una història policèntrica, a partir d'una ben aconseguida interrelació d'aquest estudi local amb els d'àmbit generalista.

Ben pensat i estructurat, el treball té el mèrit d'organitzar-se al marge de visions lineals. El seu interès és endinsar-se en la trajectòria social, econòmica, política i cultural per tal de confeccionar una mena de microcosmos des d'on recrea la història de l'antiga capital del Marquesat –i la vida quotidiana dels protagonistes del llibre, els deniers– en un dels seus moments clau. Aquesta forma de treballar ajuda a entendre millor el passat i contribueix a explicar la forma en què l'individu o la col·lectivitat van viure i percebre els fets –tantes vegades gelats– que els llibres d'història ens presenten.

En síntesi, a partir de l'anàlisi de la bibliografia publicada i de l'estudi de fonts arxivístiques i documentals de primera mà, aquest treball esdevé una magnífica eina de consulta per a tots els interessats en conèixer la nostra història i entendre millor el nostre present. Per això, vull donar l'enhonorabona a aquells que han fet possible que haja vist la llum: primerament a l'autora, per investigar i fer avançar com cal la recerca històrica; i en segon lloc a l'Ajuntament de Dénia, per divulgar i difondre estudis basats en criteris de qualitat.

Antoni F. Grau Escrihuela

3es JORNADA S DE DIFUSIÓ DEL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC I ARQUITECTÒNIC DE LA MARINA ALTA

LA COVA DE LES CALAVERES
CENTENARI DE L'EXCAVACIÓ
D'HENRI BREUIL
BENIDOLEIG, 10 I 11 D'OCTUBRE DE 2014

XARRADES VISITES GUIADES TALLERS DIDÀCTICS

Organitzen: Col·labora:

Ajuntament de Benidoleig Fiant le Roc INSTITUT D'ESTUDIS COMARCALS DE LA MARINA ALTA DIPUTACIÓ DE ALICANTE

III JORNADA S DE DIFUSIÓ DEL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC I ARQUITECTÒNIC DE LA MARINA ALTA.

La cova de les Calaveres (Benidoleig). Centenari de l'excavació d'Henri Breuil

Josep A. Ahuir, Miquel Sánchez i Signes, Joan Arbona
(Arqueòlegs)

Enguany, Benidoleig ha estat el municipi escollit per l'IECMA per a organitzar les III Jornades de Difusió del Patrimoni Arqueològic i Arquitectònic de la Marina Alta, tot coincidint amb la commemoració del centenari de la concessió

del primer permís d'excavació arqueològica d'Henri Breuil a l'important jaciment prehistòric de la Cova de les Calaveres.

A la Prehistòria a la Marina Alta va estar dedicada la primera conferència del programa, oferida per l'arqueòleg Josep A. Ahuir, el divendres 10 de octubre de 2014.

A l'acte inaugural, la presidenta de l'IECMA, Rosa Sesar, va felicitar l'Ajuntament de Benidoleig (representat durant les jornades per la regidora de Cultura, Maite Far), per la decisió de posar en valor aquesta cova, «un important jaciment que, a més, pot actuar com un potent reclam turístic i que té una ubicació excel·lent, entre les muntanyes i la mar».

Així mateix, Sesar va animar el consistori de Benidoleig a continuar amb la tasca començada i a «habilitar la cova com a espai expositiu des d'on difondre la prehistòria de la nostra comarca».

La Cova de les Calaveres la van estudiar el botànic Cavanielles al segle XVIII i l'abat Breuil, pare de la Prehistòria europea, i l'excavaren investigadors com J. J. Senent i José Aparició entre les dècades de 1930 i 1980, i és «paradigmàtica del món prehistòric al País Valencià», segons va explicar Josep A. Ahuir.

Ja entrant en matèria, en aquesta primera xerrada es va tractar de fer un estat de la qüestió dels

Seser, va destacar en la cloenda que «iniciatives de difusió del patrimoni com aquestes també permeten avançar en la investigació i el coneixement de la història dels nostres pobles».

Balanç positiu i bona participació

Les III Jornades de Difusió del Patrimoni Arqueològic i Arquitectònic de la Marina Alta van arrançar el 10 d'octubre amb una xerrada sobre la Cova de les Calaveres, a càrrec de Josep Antoni Ahuir, coincidint amb la diada del 9 d'Octubre i la commemoració de les primeres excavacions d'Henri Breuil a la Cova. Han comptat amb una «bona participació per part dels veïns i veïnes del poble, de la Comarca i un bon nombre de visitants de fora de les nostra terra», en paraules de Rosa Seser, qui conclogué que «podem estar satisfets i afirmar que hem aconseguit l'objectiu de difondre el patrimoni de Benidoleig».

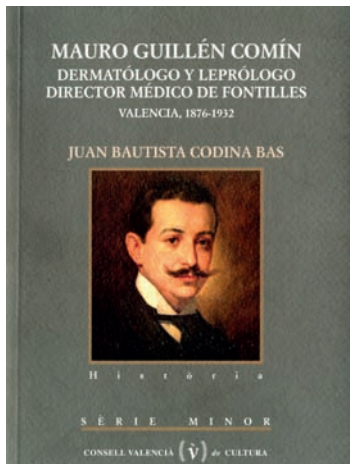

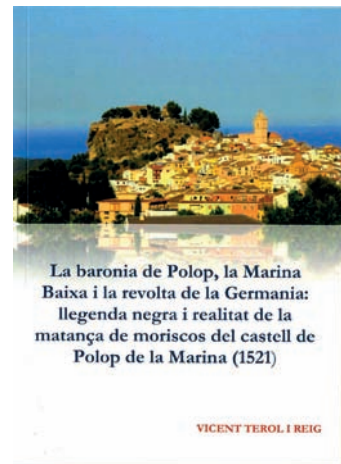
TAULA DEL CORPUS
 CARDONA IVARS, JOAN JOSEP
 Riurau Editors, 2013
 Col·lecció Llibres del tramuntanal, 2

RIURALS VIUS 03
 Revista de l'Associació Riurals Vius, 2014

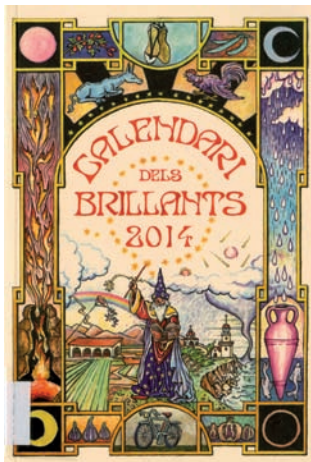

MAURO GUILLÉN COMÍN.
 Dermatòlego y leprólogo director
 médico de Fontilles. Valencia, 1876-1932
 CODINA BAS, JUAN BAUTISTA
 Consell Valencià de Cultura; Fontilles;
 Instituto Médico Valenciano, 2014
 Col·lecció Serie Minor, 69

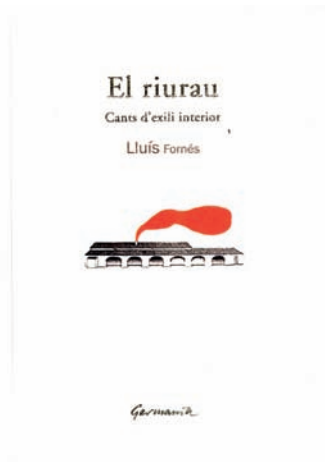

**LA BARONIA DE POLOP, LA
 MARINA BAIXA I LA REVOLTA DE
 LA GERMANIA: LLEGENDA NEGRA
 I REALITAT DE LA MATANÇA DE
 MORISCOS DEL CASTELL DE
 POLOP DE LA MARINA (1521)**
 TEROL I REIG, Vicent
 Ajuntament de Polop, 2014

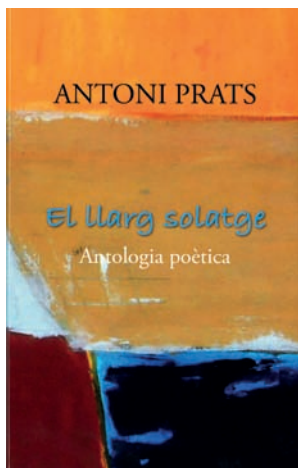

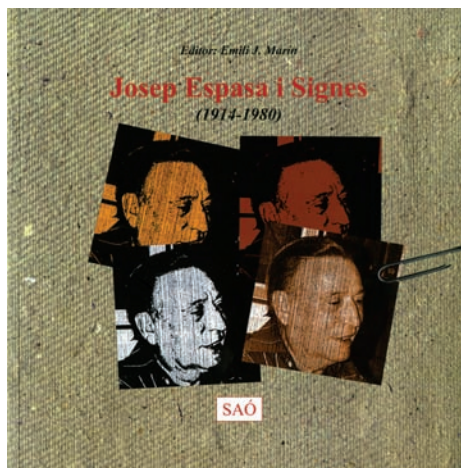
CALENDARI DELS BRILLANTS 2014
CARDONA IVARS, JOAN JOSEP
(Coord.)
Edicions del Calendari dels Brillants;
MACMA. Mancomunitat Comarcal de la
Marina Alta, 2013

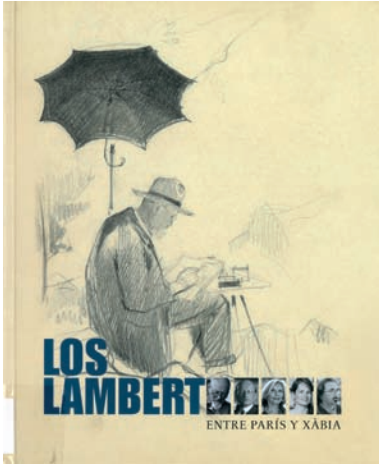
EL RIURAU. Cants d'exili interior
FORNÉS, LLUÍS
Editorial Germania, 2014
Col·lecció Mil poetes i un país, 50

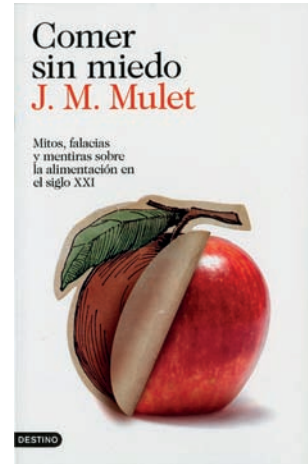
EL LLARG SOLATGE
PRATS, ANTONI
Institut d'Estudis Comarcals de la Marina
Alta, 2013

JOSEP ESPASA I SIGNES (1914-1980)
VV.AA.
Editor Emili J. Marín; SAÓ, 2014
Col·lecció Tresors de la fe

XÀBIA I ELS LAMBERT 1920-2014
 Catàleg
 Ajuntament de Xàbia. Regidoria de
 Cultura, 2014

COMER SIN MIEDO. Mitos, falacias y mentiras sobre la alimentación en el siglo XXI
 MULET, J. M.
 Ediciones Destino, 2014
 Col·lecció Imago Mundi, 259

JUGUETS. Un siglo de historia del juguete en Alicante
 CANELOBRE. Revista del Instituto
 Alicantino de Cultura Juan Gil-Albert, 62
 Instituto Alicantino de Cultura Juan Gil-
 Albert, Invierno 2013

LA CONSTRUCCIÓN DE LA DEMOCRACIA EN LA PROVINCIA DE ALICANTE (1977-1982)
 MORENO SÁEZ, FRANCISCO
 Instituto Alicantino de Cultura Juan Gil-
 Albert, 2013

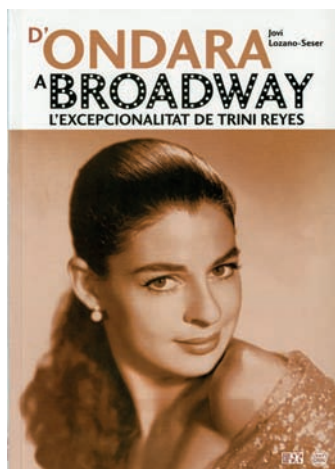

ELECCIONS MUNICIPALS A XÀBIA (1979-2011)
 REUS I BOYD-SWAN, FRANCESC
 Ajuntament de Xàbia, 2013

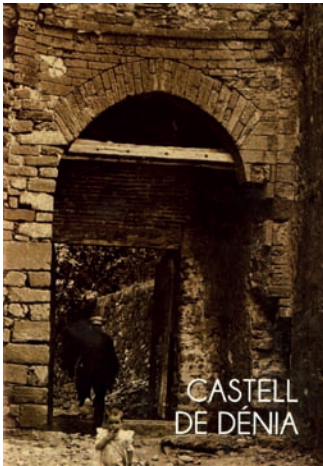
FENT LES AMÈRIQUES (ONDARA, 1912-1920). L'emigració a Amèrica del Nord a principi del segle XX
 ORTUÑO GINESTAR, VICENT
 Edicions 96, 2013
 Col·lecció L'entorn, 9

D'ONDARA A BROADWAY. L'excel·lència de Trini Reyes
 LOZANO-SESER, JOVI
 Edicions 96, 2013
 Col·lecció L'entorn, 10

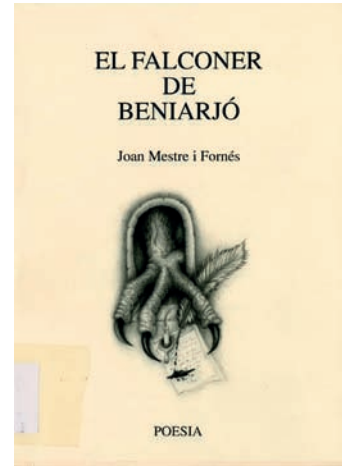

DIRECTORIO DE FOTÓGRAFOS EN ESPAÑA (1851-1936)
 RODRÍGUEZ MOLINA, Mª JOSÉ ;
 SANCHIS ALONSO, JOSÉ RAMÓN
 2 volums
 Archivo General y Fotográfico de la
 Diputación de Valencia, 2013

CASTELL DE DÉNIA

Guia turística
 GISBERT SANTONJA, JOSEP A.
 Ajuntament de Dénia. Regidoria de Cultura;
 Turisme de Dénia, 2014

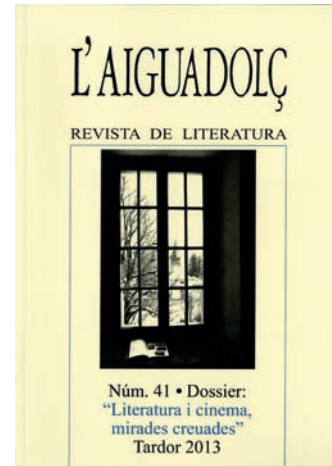
EL FALCONER DE BENIARJÓ. Poesia

MESTRE I FORNÉS, JOAN
 Joan Mestre i Fornés, 2014

SABOR A MAR

RUÍZ GARCÍA, ÁNGELES
 Ajuntament de Dénia. Regidoria de Turisme; Asociación Empresarios Hostelería y Turismo Marina Alta, 2013
 Col·lecció Cuadernos de Bitácora Gastronómicos. Comunidad Valenciana, Núm. 1 Dénia

AIGUADOLÇ. REVISTA DE LITERATURA, 41

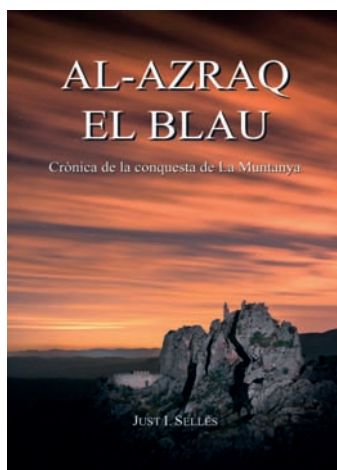
LITERATURA I CINEMA, MIRADES CREUADES
 ESPINÓS, JOAQUIM (Coordinació)
 Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, tardor 2013

**CALENDARI IECMA 2015
HOMENATGE A L'ESCRITORA
MARIA IBARS I IBARS (EN EL 50è
ANIVERSARI DE LA SEVA MORT)**
PRATS, ANTONI (Selecció de textos i
coordinació)
Institut d'Estudis Comarcals de la Marina
Alta, 2014

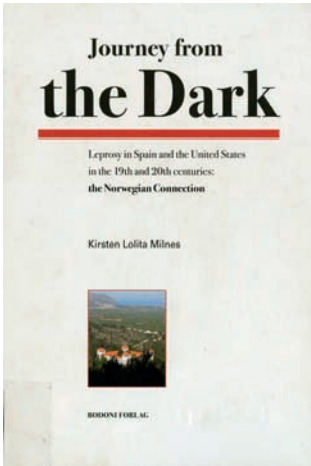
ONDARA MIRADES ENRERE II.
Recull de treballs presentats a les Segones Jornades d'Estudis d'Ondara VV.AA.
Ajuntament d'Ondara, 2014

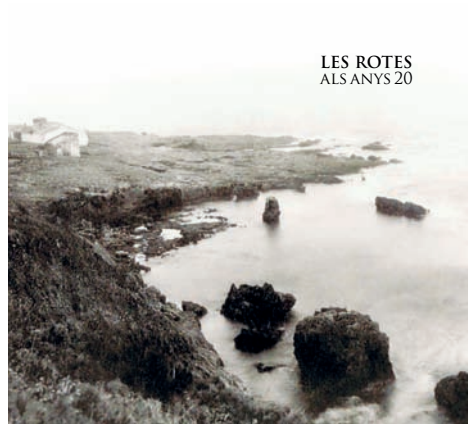
**AL-AZRAQ, EL BLAU. Crònica de la
conquesta de La Muntanya**
SELLÉS, JUSTO I.
Círculo Rojo, 2014

**D. JOSÉ DOMÉNECH DEFENSOR
DO TRABALHO E PRESTANTE
CIDADAO**
PINHO, VICTOR ; ALVES, FERNANDO
Câmara Municipal de Barcelos, 1999

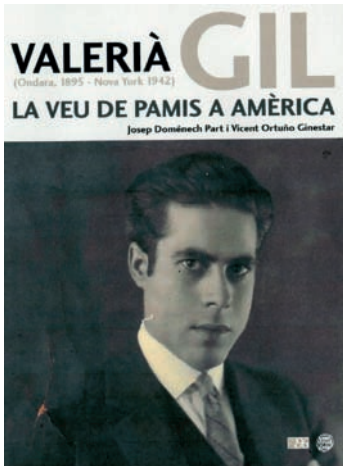

JOURNEY FROM THE DARK.
Leprosy in Spain and the United States
in the 19th and 20th centuries: the
Norwegian Connection
 MILNES, KIRSTEN LOLITA
 Bodoni Forlag, 2010

LES ROTES
 ALS ANYS 20

LES ROTES ALS ANYS 20. Els àlbums
 fotogràfics de Ragnhild Andersen.
 MILNES-ANDERSEN, KIRSTEN
 LOLITA
 Ajuntament de Dénia, Arxiu Municipal,
 2014

VALERIÀ GIL (ONDARA, 1895 –
NOVA YORK 1942). La veu de Pamis a
 Amèrica
 DOMÈNECH PART, JOSEP; ORTUÑO
 GINESTAR, VICENT
 Edicions 96, 2014
 Col·lecció L'entorn,

DEL MONTGÓ A MANHATTAN.
Valencians a Nova York
(Audiovisual DVD) 1. Cap a la terra
promesa. 2. Adéu, Amèrica.
 JULI ESTEVE, guió i direcció.
 ESTHER ALBERT I ANTONI ARNAU,
 imatge, edició i postproducció.
 Producció d'INFOTV, amb el suport de
 l'IECMA i la Diputació de València.